

28.10.11

התנועה לאיכות השלטון ואגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית

דורשות כי תוטלנה סנקציות על האוניברסיטאות בישראל מתעלמות

באופן עקבי מהנחיות המל"ג והות"ת בנוגע למבנה הארגוני שלהן

זאת לאור מחקר של אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית והתנועה למען איכות השלטון אשר הושלם לאחרונה. המחקר מורה כי האוניברסיטאות בישראל מתעלמות באופן עקבי ומערכתי מהנחיות המל"ג (המועצה להשכלה גבוהה) והות"ת (הוועדה לתכנון ותקצוב) שמטרתן תיקון ליקויים במבנה הארגוני של המוסדות האקדמיים בישראל, ומלמד כי חרף זאת המל"ג והות"ת אינן מפעילות כל סנקציות כנגד המוסדות הללו

במחקר נבדקה עמידתן של האוניברסיטאות בעקרונות המבנה הארגוני עליהם המליצה ועדת גרוסמן. ההמלצות נגעו לשינויים בהרכב גופי קבלת ההחלטות באוניברסיטה ואומצו על ידי המל"ג לפני למעלה משבע שנים. נמצא, כי במרבית האוניברסיטאות קיימות חריגות רבות ביחס להמלצות שאומצו, הן במבנה ובהרכב גופי ההנהלה והאקדמיה השונים והן בהגדרות השונות הקשורות בתפקידי הניהול הבכירים במוסדות.¹ הנתונים שבידי התנועה והאגודה מתבססים בעיקרם על החומרים הגלויים אותם פרסמו האוניברסיטאות השונות.

בנוסף מצביע המחקר על כשל בתחום הביקורת הפנימית של חלק מהאוניברסיטאות. החשיבות של מינוי מבקר פנים, רואה חשבון וועדת ביקורת הינה קריטית לניהול ובקרת המוסדות, ואכן המל"ג וועדת גרוסמן קבעו כי יש למנות בכל האוניברסיטאות גופי ביקורת; אך חרף זאת המחקר מורה כי בחלק מן האוניברסיטאות ממונים גופים חשובים אלו כמינוי וולנטרי בלבד, כסמכות רשות ולא כסמכות חובה הקבועה בחוקת המוסד.

עוד נמצא, כי בניגוד גמור להמלצות ועדות מלץ וגרוסמן, במרבית האוניברסיטאות לא ניתן לסטודנטים ייצוג הולם, ולעתים אף לא ניתן ייצוג כלל, בוועד הפועל, בסנאט ובמועצות הפקולטות, האחראים על תכני הלימוד והניהול השוטף של האוניברסיטה והפקולטות השונות.

¹ מצורפות טבלאות מסכמות של עיקרי הממצאים.

בכך נפגעים הסטודנטים, אשר אינם יכולים להשמיע את קולם ולהשפיע בצורה רצינית על אופי סביבת הלימודים, וכן מופר העיקרון של ייצוג הולם לקבוצות השונות המרכיבות את הקהילה האקדמית במוסדות.

לבסוף, התנהלות האוניברסיטאות בכלל ובהקשר של דו"ח זה בפרט מתאפיינת בחוסר שקיפות בולט. רוב האוניברסיטאות נמנעו מלמסור לנו מידע בנושאים המפורטים בדו"ח זה (הגדיל ועשה מכון ויצמן אשר סירב אפילו לאפשר גישה לתקנון ולחוקת המוסד!). בהקשר זה יצוין, כי חלק מהמוסדות אינם מפרסמים כנדרש את כלל המידע אודות תפעולן כמתחייב בחוק.

דו"ח זה הועבר הבוקר במלואו למועצה להשכלה גבוהה, תוך דרישה כי תפעל לאכיפת סמכותה ותנקוט סנקציות כנגד מוסדות שאינם פועלים לפי הנחיותיה והמלצות הוועדות שאומצו על ידה. כמו כן, התנועה והאגודה פונות לחברי הכנסת בדרישה לעגן בחוק את סמכויות הו"ת ולקבוע סנקציות ומנגנוני ביקורת, כמתחייב מכך שהמוסדות האקדמאיים ממומנים מכספי משלם המסים. לאור ממצאי הבדיקה התנועה והאגודה סבורות שעל גורמי הפיקוח בתחום ההשכלה הגבוהה לפעול להבהרת מעמדו המשפטי המחייב של מסמך גרוסמן ושל המשמעויות של אי-עמידה בעקרונות המחייבים העולים ממנו, וכן לפעול באופן מיידי לאכיפת עקרונות אלה על האוניברסיטאות, לפי העניין. לצורך כך יש לעגן את העקרונות בכללים או בהנחיות מחייבים, ובמסגרת זו להסדיר גם את סמכויות האכיפה שניתנו בידי גורמי הפיקוח (סנקציות כספיות ואקדמיות, כמו שלילת הכרה או היתר) כאשר מוסד נמנע מלפעול בהתאם לעקרונות המחייבים

סמנכ"ל כלכלה ומחקר בתנועה למען איכות השלטון עו"ד נילי אבן-חן מציינת כי "על אף שקיימים עקרונות שלגביהם קיימת הסכמה רחבה בין חברי הוועדות השונות (ועדת מלץ וועדת גרוסמן), בפועל לא הוטמעו עקרונות אלה במלואם לתוך מסמכי האגד (התקנון והחוקה) של האוניברסיטאות שנבדקו. ההמלצות אינן מיושמות והן נותרו על הנייר בלבד, ואילו האוניברסיטאות ממשיכות לפעול הרחק מעינו הפקוחה של הציבור ולעשות ככל העולה על רוחן. הסיבה העיקרית לכך היא התנגדות האוניברסיטאות עצמן להתערבות בהתנהלותן הארגונית הפנימית, באצטלה של זכותן לחופש אקדמי אשר ניתנה להן בחוק".

איתי גוטלר, יו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית ציין כי "התעלמות המוסדות האקדמיים מייצוג הסטודנטים במוסדות הרלוונטיים שלהם מצביע על זלזול בזכות הסטודנטים להשפיע על סביבת הלימודים באוניברסיטה ומהווה דוגמא חמורה, כיצד על אף הנחיות מחייבות של המל"ג, לא ניתנת לסטודנטים האפשרות להשפיע על המרחב האקדמי לו הם שותפים".

יוזם המחקר ויו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית לשעבר יובל אדמון טוען כי "הבעיה העיקרית העולה ממצאי הדו"ח היא שהאוניברסיטאות מרגישות שהן מעל החוק, ואף מעל המועצה להשכלה גבוהה, שהיא כידוע הרגולטור של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. הן רואות בהחלטות מל"ג כהמלצות על הנייר בלבד, ומצפצפות על החלטות אלו תוך ניצול לרעה של מושג 'החופש האקדמי' המוענק להן על פי חוק. הגיע הזמן שהמוסדות יבינו שמי שממומן מכסף ציבורי צריך לתת דין וחשבון לציבור, להתנהל בשקיפות ובאחריות ולכבד את הגופים הרגולטורים האחראים עליו".

מצורף להודעה זו המחקר המלא, תקציר מנהלים וטבלאות המסכמות את עמידת המוסדות השונים בהמלצות ועדת מלץ וועדת גרוסמן הקריטריונים שנבחנו.

לפרטים נוספים וראיונות ניתן לפנות ל:

אמיר קורן – דובר אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית : 0525525006

שוקי לבנון – דובר התנועה למען איכות השלטון : 0522860181

מחקר נוסף של אגודת הסטודנטים והתנועה למען איכות השלטון, העוסק בליקויים בתחום התקצוב של מערכת ההשכלה הגבוהה והמוסדות האקדמיים, יפורסם בשבועות הקרובים.

נספח: אופן יישום עקרונות ההתאגדות של מסמך גרוסמן על-ידי

האוניברסיטאות: טבלאות מסכמות²

הרכב הוועד הפועל (המנהל) בכל אחת מן האוניברסיטאות

מכון ויצמן למדע	הטכניון	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת תל אביב	אוניברסיטת חיפה	אוניברסיטת בר אילן	אוניברסיטת בן גוריון	
לא ידוע	אין הגבלה (בפועל 21)	40 בוועד הפועל, 15 בוועד המנהל	13	אין הגבלה (בפועל 26)	אין הגבלה (בפועל 38)	9-25	מספר חברים מקסימלי (9-25)
לא ידוע	אין הגבלה	אין הגבלה	אין הגבלה	אין הגבלה	אין הגבלה	לכל היותר 20%	שיעור ייצוג הסגל האקדמי (לכל היותר 20%)
לא ידוע	אין קביעה מפורשת	אין קביעה מפורשת	אין קביעה מפורשת	אין קביעה מפורשת	אין קביעה מפורשת	85% לפחות	שיעור ייצוג חברים ישראלים (85% לפחות)
לא ידוע	אין ייצוג	אין ייצוג	ייצוג חלקי (משקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	אין ייצוג	יש ייצוג	חובת סטודנטים

הרכב הסנאט בכל אחת מן האוניברסיטאות

מכון ויצמן למדע	הטכניון	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת תל אביב	אוניברסיטת חיפה	אוניברסיטת בר אילן	אוניברסיטת בן גוריון	
לא ידוע	אין הגבלה	אין הגבלה	לכל היותר 100	לכל היותר 71	אין הגבלה	אין הגבלה	מספר חברים מקסימלי (לכל היותר 71)
לא ידוע	בוטלה	בוטלה	בוטלה	בוטלה	בוטלה	בוטלה	ביטול חברות אוטומטית של פרופ' מן המניין
לא ידוע	ייצוג חלקי (משקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	ייצוג חלקי (משקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	ייצוג חלקי (משקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	חובת סטודנטים

² בטבלאות אלו ריבועים אפורים מייצגים יישום מלא של העקרונות על-ידי האוניברסיטאות ואילו ריבועים אדומים מייצגים יישום חסר או היעדר יישום של העקרונות. לאור עמדתנו שככל שמסמך גרוסמן שותק לעניין מסוים ממשיות לחייב המלצותיה של ועדת מלץ, טבלאות אלו משקפות גם את יישום המלצות ועדת מלץ לפי העניין.

הרכב חבר הנאמנים בכל אחת מן האוניברסיטאות

מכון ויצמן למדע	הטכניון	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת תל אביב	אוניברסיטת חיפה	אוניברסיטת בר אילן	אוניברסיטת בן גוריון	
לא ידוע	300	200	אין הגבלה	200	120	400	מספר חברים מקסימלי
לא ידוע	אין הגבלה	אין הגבלה	לכל היותר 20%	לכל היותר 20%	אין הגבלה	לכל היותר 20%	שיעור ייצוג הסגל האקדמי
לא ידוע	אין הגבלה	אין הגבלה	לכל היותר 5%	לכל היותר 5%	אין הגבלה	אין הגבלה	שיעור ייצוג גורמי פנים נוספים

ייצוג סטודנטים במוסדות המנהלים ובמוסדות האקדמיים של האוניברסיטאות

מכון ויצמן למדע	הטכניון	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת תל אביב	אוניברסיטת חיפה	אוניברסיטת בר אילן	אוניברסיטת בן גוריון	
לא ידוע	אין ייצוג	אין ייצוג	ייצוג חלקי (מזומן קבוע)	יש ייצוג	אין ייצוג	יש ייצוג	חובת סטודנטים בוועד הפועל
לא ידוע	ייצוג חלקי (מסקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	ייצוג חלקי (מסקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	ייצוג חלקי (מסקיף ללא זכות הצבעה)	יש ייצוג	חובת סטודנטים בסנאט
לא ידוע	אין ייצוג	אין ייצוג	אין ייצוג	יש ייצוג	אין ייצוג	יש ייצוג רק בחלק מהפקולטות	חובת סטודנטים במועצת הפקולטה

כינון גופי ביקורת בכל אחת מן האוניברסיטאות

מכון ויצמן למדע	הטכניון	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת תל אביב	אוניברסיטת חיפה	אוניברסיטת בר אילן	אוניברסיטת בן גוריון	
לא ידוע	חובה למנות רו"ח	אין חובה למנות רו"ח	אין חובה למנות רו"ח	חובה למנות רו"ח	אין חובה למנות רו"ח	חובה למנות רו"ח	חובת מינוי רואה חשבון
לא ידוע	חובה למנות מבקר פנים	אין חובה למנות מבקר פנים	אין חובה למנות מבקר פנים	חובה למנות מבקר פנים	אין חובה למנות מבקר פנים	חובה למנות מבקר פנים	חובת מינוי מבקר פנים
לא ידוע	חובה למנות ועדת ביקורת	אין חובה למנות ועדת ביקורת	אין חובה למנות ועדת ביקורת	חובה למנות ועדת ביקורת	אין חובה למנות ועדת ביקורת	חובה למנות ועדת ביקורת	חובת מינוי ועדת ביקורת
לא ידוע	אין התייחסות מפורשת	מיושם בפועל אך אין עיגון במסמכי האגד	באחריות דיקני הפקולטות	באחריות הסנאט	אין התייחסות מפורשת	באחריות הסנאט	חובת כינון ביקורת אקדמית